

Erdogan: „Neexistuje moc, ktorá by sa nám mohla postaviť do cesty.“ Začína nová expanzia Turecka?

Mikuláš Hučko

12. septembra 2020 **Politika**

Nie sú to slová Kara Mustafu pred obliehaním Viedne v roku 1683, ale tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğana *prednesené v Ankare* 30. augusta roku 2020. A aby im dodal ešte väčšiu váhu, zdôraznil: „*Nie sme spoločnosť, ktorá má armádu – sme národ, ktorý je sám armádou!*“

Horúce leto tureckej rozpínavosti

Pozornosť európskej verejnosti v týchto mesiacoch upútava v prvom rade koronavírusová epidémia a americké voľby, takže najdôležitejšiu a najvážnejšiu udalosť tohto leta 2020: osmanskú renesanciu, tureckú rozpínavosť na všetkých frontoch a návrat islamizmu na Bospor – necháva takmer nepovšimnutú.

Zameriavame sa na správy o Covide a jedinou zahraničnopolitickou udalosťou, ktorá sa dostáva na prvé stránky novín, sú americké prezidentské voľby „spestrené“ násilím a medzirasovým napätím. Budúci historik však leto 2020 bude pravdepodobne vnímať ako „horúce leto tureckej rozpínavosti“ týkajúcej sa priamo záujmov a bezpečnosti minimálne stredomorských krajín Grécko, Taliansko, Malta, Španielsko.

Pritom Turecko je ešte stále členom NATO. Logicky vyvstáva otázka: dokedy?

Turecko vojenskou silou prispelo k spacificovaniu Líbye a získalo za to *de facto* protektorát nad Tripolisom s dvoma vojenskými základňami, z ktorých jedna je v Misurate, čo by kameňom dohodil od pobrežia Talianska.

Taktiež začalo uplatňovať výhradné záujmy vo východnom Stredomorí vo vodách, ktoré sa prekrývajú s výlučnou ekonomickou zónou Grécka. Zrážka s Aténami dospela do takého stupňa, že v spomínanom prejave povedal slová, ktoré vyhlásil:

*„Teraz silnejším hlasom, s úprimnejšou vierou a s väčšou dôverou v seba ako včera, **hovoríme našim nepriateľom: „Tak podte!** Každý, kto by sa proti nám postavil na zemi, na mori i vo vzduchu, uvidí odhodlanie Turecka chrániť svoje práva a záujmy v súlade s medzinárodným právom. Budte si istí, že tí, ktorí to nevideli, narazia na tvrdú realitu v teréne, za diplomatickým stolom a na medzinárodných fórach. Neutekáme z boja. **V tomto boji nebudeme váhať obetovať mučeníkov a ranených.** Za našu nezávislosť a za našu budúcnosť bude bojovať 83 miliónov ľudí, aby sme ako povodeň zvalili prekážky, ktoré sa nám postavili do cesty.“*

Pri inej príležitosti vyhlásil: „Turecko je odhodlané urobiť všetko pre dosiahnutie uznania svojich práv v Egejskom, Čiernom a Stredozemnom mori“ a „Nerobíme kompromisy v tom, čo je naše.“ A pohrozil: „Ak by Grécko odpovedalo, bude to jeho skaza.“ Potenciálnych agresorov má pomôcť odradiť aj propagandistický videoklip tureckých ozbrojených síl.

Konflikt s Gréckom

Aj keď medzinárodní pozorovatelia pochybujú, že by Turecko chcelo viesť vojnu proti krajine, ktorá formálne je ešte stále spojencom, **plány Ankary na vojnu proti Grécku existujú**. Tá správa však napodiv vyvolala malý rozruch. Vojnové plány proti Grécku a Arménsku, ktoré náhodne unikli v rámci vyšetrovania neúspešného vojenského puču v roku 2016, boli pripravené pre prípad nepredvídanej udalosti, síce neodrážajú zámer bezprostrednej invázie susedov, ale už to, že existujú, je veľmi vážne.

Napätie dramaticky stúpa aj preto, lebo **Francúzsko sa postavilo na stranu Grécka** a Macron ako odstrašujúci prostriedok vyslal do východného Stredomoria lietadlovú loď Charles De Gaulle. K Francúzsku sa pripojili Spojené arabské emiráty, ktoré na Krétu vysielajú stíhačku F-16 na obranu gréckeho vzdušného priestoru.

Problém je v tom, že Ankara odmieta riešiť ekonomické spory medzinárodnou arbitrážou. Dôvodom bude jej prehnaná sebadôvera vo vlastné sily a – v Alaha. Erdogan vždycky často, najmä však pri návšteve Turkov v Nemecku a v Holandsku, citoval slová tureckého básnika: *„Minarety sú naše bajonety, kupoly naše prilby, mešity naše kasárne a veriaci naše vojsko!“*

Teraz sa vystatuje:

„Keď spojíme našu technologickú nadradenosť, naše plne rozvinuté ľudské zdroje a našu duchovnú moc ... s Alahovým dovolením niet sily, ktorá by s nám mohla postaviť do cesty.“

Na Alaha sa odvolávali, keď v júli premenili chrám Hagia Sophia z múzea na mešitu, čo vnímajú nielen ako potvrdenie nadradenosti islamu nad kresťanstvom (*„hrdý okamih pre všetkých moslimov“*), ale aj ako odmietnutie tureckého sekularizmu. Na Alaha sa odvolávali, keď v severnom Cypre, ktorý Turecko okupuje od roku 1974 (!), **päťdesiatpäť chrámov premenili na mešity** a ďalších päťdesiat chrámov a kláštorov na stajne, obchody, ubytovne, múzeá, alebo ich jednoducho zbúrali. Pritom demokratický systém Turecka bol v regióne až donedávna vnímaný ako „model“ pre ostatné moslimské krajiny a dôkaz toho, že islam a demokracia sú zlučiteľné. Realita však nemôže byť iná, keď medzi Erdoganove obľúbené výroky patrí: **„Demokracia je električka. Keď vás dovezie, kam potrebujete, vystúpite“**. A ono to naozaj vyzerá, že turecká električka sa už blíži ku konečnej.

Erdoganovi sa prisudzuje úmysel o oživenie osmanskej minulosti. V tejto súvislosti vyvstáva otázka, ktorá by mala znepokojovať celé NATO: Čo s Tureckom v Aliancii? Má v ňom zostať? Čo ak sa eskalácia konfliktu medzi Gréckom a Tureckom vymkne spod kontroly? A čo by sa stalo v prípade konfliktu s Arménskom, spojencom Ruska: bolo by NATO ochotné riskovať konflikt s Moskvou?

V období, keď vládne napätie na hraniciach NATO aj na Blízkom východe a na Kaukaze, je **Turecko určite dôležitou pohraničnou krajinou** pri každej kríze, ktorá zasiahne arabsko-islamský svet, dokonca aj vo východnej Afrike.

Podľa viacerých pozorovateľov Erdogan svojimi silnými rečami a provokáciami chce **odpútať pozornosť domáceho obyvateľstva od hospodárskych problémov**, keď milióny tureckých domácností nie sú schopné platiť účty, inflácia oficiálne dosahuje 12%, neoficiálne sa blíži k 30%, turecká líra zažíva silný pád, prosí o peniaze od malého štátu Katar a aj jeho „obranný priemysel“ je paralyzovaný nedostatkom

dovezených motorov pre vrtuľníky, tanky a obrnené transportéry vyrobené doma.

Podľa tureckého penzionovaného kontraadmirála Ceme Gürdeniza, autora mnohých odborných publikácií, **Turecko reprezentuje turecký svet: národy od Kazachstanu po Balkán**, ktoré nemajú morské pobrežia. Turecká republika je z nich jedinou krajinou vnímanou svetom ako námorná veľmoc a umožňuje týmto národom spojenie s morom a inými časťami sveta.

Ambície na Ukrajine

Je pozoruhodné, že **Turecko má ambície aj na Ukrajine**, presnejšie povedané na Kryme, ktorého anexiu považuje za nelegitímnu. V tejto súvislosti s Erdogan veľmi dobre rozumie s ukrajinským prezidentom Zelenským a od roku 2014 usilovne pracuje na budovaní strategického partnerstva s Ukrajinou a na tom, **aby sa Ukrajina stala - neuveriteľné - súčasťou tureckého sveta rozšíreného o Euráziu**. Uľahčilo mu to politicky a kultúrne vynútené stiahnutie sa Ruska z krajiny.

Krymskí Tatári tvoria osobitnú turkickú a prevažne moslimskú národnostnú skupinu, ktorí sú pod bedlivým dohľadom ruských bezpečnostných síl. Prezident Erdogan sa snaží dostať celú turkickú diaspóru vrátane Tatárov pod ochranný dáždnik Turecka.

Je paradoxné, že z geostrategických dôvodov Ukrajina nadväzuje spojenectvo s islamom, Tatármi a Tureckom. Od 13. do 15. storočia bola východná časť Ruska dobytá a ovládaná Tatármi a Mongolmi a stonala pod „tatárskym jarmom“. To, čo sa dnes volá Ukrajina – Kyjevská Rus, zostalo nedobyté. V 21. storočí je stredoveká situácia obrátená: Ukrajina sa díva na islam a Tatárov, zatiaľ čo potomkovia Ruska sa bránia.

Turecko nikdy neuznalo nové ruské status quo na Krymskom polostrove a je veľmi nepravdepodobné, že by si to v budúcej budúcnosti rozmyslelo, a to z celého radu dôvodov, medzi ktoré patrí aj geopolitické priklonenie krajiny, **strach z krymského scenára v rámci vlastných hraníc kurdevskými partizánmi** a nakoniec panturecká agenda. Turecko sa usiluje výrazne zvýšiť svoju prítomnosť vo vnútorných záležitostiach Ukrajiny s cieľom vybudovať neformálny protektorát nad malou, ale vplyvnou tatárskou komunitou, ktorá je základným kameňom kontroly nad krajinou a možného návratu Krymu.

Turecko vyhlasuje, že *„bude vždy stáť pri svojich príbuzných, krymských Tatároch, ktorí mierovými prostriedkami bránia svoje práva a záujmy a snažia sa o vyjadrenie svojich hlasov demokratickými metódami“*.

Tieto slová dokazujú jednu skutočnosť: Turecko aktívne podporuje tatársku podzemnú opozíciu a už dávno prestalo obmedzovať svoju solidaritu na verbálnu sféru.

Smeruje Ukrajina do tureckej sféry?

Okrem rastúceho konfliktu na Kryme je Turecko čoraz viac asertívne s Ukrajinou aj v rámci nej. Mnoho udalostí, ktoré sa stali za posledných dvanásť mesiacov, naznačujú, že rodisko ruskej civilizácie sa stáva súčasťou turkického sveta. Poslednou správou je, že ukrajinská vláda má záujem vstúpiť do *Turckickej rady*, ktorá je hlavným nástrojom Ankary v oblasti mäkkej sily v postsovietskom priestore.

Podľa *Emine Dzhepparovej*, prvej námestníčky ukrajinského ministra zahraničných vecí, sa vláda Volodymyra Zelenského chce k tomuto subjektu pridať, pretože **„Ukrajina je dedičom tureckej kultúry a krymskí Tatári sú mostom medzi Ukrajinou a Tureckom“**. Aj keď je úplne pochopiteľný

politický dôvod tohto kroku, Džhepparovej tvrdenie je antihistorické, je to pokus o prepisovanie minulosti, súčasnosti a budúcnosti.

Zelenskyj vyhlasuje zrod „*novej Ukrajiny, na ktorej sa môže každý cítiť doma*“ a do kalendára štátnych sviatkov pridal dva islamské sviatky. V júli turecký veľvyslanec v Kyjeve Yagmur Ahmet Gulder vyhlásil, že **Ankara chce financovať otvorenie najväčšej mešity** v srdci ukrajinského hlavného mesta. Erdogana, usilujúceho sa oživiť dynastickú realitu Osmanskej ríše a jej rozpínavosť a geopolitické aspirácie, pričom sa nevyhýba konfrontácii a má veľké plány a silné reči, nemožno v nijakom prípade podceňovať. Ak však dokáže vládnuť krajine tak, ako jazdiť na koni, vieme, čo ho čaká.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/erdogan-neexistuje-moc-ktora-by-sa-nam-mohla-postavit-do-cesty-zacina-nova-expanzia-turecka-2/>